СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВ[illegible] [illegible]АНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛ[illegible] ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 90. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 18. квітня 1925. — VOL. XXXIII. No. 90. Jersey City, N. J. Saturday, April 18, 1925. THREE CENTS

Юнія майнерів розширяє страйк

ГВИЛИНГ, Вест Верджінія, 16. квітня. — Майнерська юнія Де Юнайтид Майн Воркерс оф Америка зарядила генеральний страйк майнерів мягкого вугля в чотирох повітах в Західній Верджінії. Зарядженне не відноситься однак до копалень підприємств Виндсор Говер Гавз Ковл Ко. та Гичмен Ковл Ко., які подали майнерські юнії до суду.

СЕНАТОР ОБЖАЛОВАНИЙ ЗА БЕЗПРАВНІ ЗМОВИ.

ҐРЕЙТ ФОЛС, Монтана, 16. квітня. — Федеральна прокураторія підняла проти конґресового сенатора Гвілера закид, що він заключив безправну спілку з одним вашингтонським адвокатом щодо оборони нафтових справ перед департаментом внутрішних справ у Вашингтоні.

З огляду на те, що закони забороняють сенаторам та конґресменам виступати адвокатами перед департаментами уряду, Гвілер мав змовитися з адвокатом, що справи мав вести сенатор, але під фірмою вашингтонського адвоката. Спільники мали заробити на справах міліони, і мали ними поділитися по рівній части.

Справа ся важна з того згляду, що сенатор Гвілер належав до тих сенаторів, що добивалися уневажнення контрактів аренди федеральних нафтових теренів.

ЛА ФОЛЕТ КРИТИКУЄ КУЛИДЖА.

МЕДИСОН, Висконсин, 16. квітня. — Ла Фолет'с Меґезін, місячник, видаваний сенатором Ла Фолетом, містить статті самого сенатора, звернені остро проти президента Кулиджа.

Сенатор Ла Фолет каже, що перші місяці врядовання нової адміністрації показують, як на долоні, що републиканська партія ціла находиться в руках великих банкирів та промислових підприємців. Поступовці лишень з бідою зможуть, як каже Ла Фолет, обороняти інтереси народа проти хапчивих нафтярів та других підприємців.

ЗА ПУБЛІКОВАННЄ ПУБЛИЧНИХ ЗВІТІВ.

ВАШИНГТОН, 16. квітня. — Перед Найвисшим Судом Злучених Держав почалася нині розправа за те, чи ґазети, котрі подавали на своїх шпальтах, кілько податку платили ріжні горожани, робили се згідно зі законами, чи проти закона. Яко обжалований виступає тут ґазета Канзас Сити Повст.

КЕПСЬКА ГОРІВКА ПРИЧИНОЮ БОЖЕВІЛЛЯ.

ШИКАҐО, Илинойс, 16. квітня. — Др. Еміль Крепелін, професор психольоґії на німецькім університеті в баварській столиці Мінхені, виступив тут зі страшною ворожбою для американської проґибіції.

Говорив він, що американська проґибіція, яка нічого не забороняє, мусить скінчитися тим, що люди будуть пити кепський алькоголь, а се знова доведе до масового умового затроєння та до масових божевіль.

ВІДКРИЛИ ДВА НОВІ ДІЯЛЬНІ ВУЛЬКАНИ.

З КОРАБЛЯ АРКТУРУС, 16. квітня. — Природники Нюйорського Зоольоґічного Товариства, що виплинули на океан студіювати життє в морських глибинах, відкрили на острові Албермейн, що належить до групи Ґалапаґос, два діяльні досі невідомі вульвани.

СПАЛИЛИ ШКОЛУ, ЩОБИ НЕ ХОДИТИ ДО НЕЇ.

ЮНІОНТАВН, Па., 16. квітня. — Двох школярів місцевої публичної школи призналося поліції, що вони підпалили та спалили публичний шкільний будинок. На виправданнє своє хлопчиська говорили, що на дворі погода така гарна, а конець шкільного року ще так далеко, що хлопцям було жаль ходити в таку непривітну школу.

ДОВЕДЕНИЙ ДО РОЗПУКИ ЧЕРЕЗ СТРАТУ СОБАКИ.

СИРАКЮЗ, Ню Йорк, 16. квітня. — Артур Обрайен, місцевий каліка, продаючий олівці, пробував вже три рази повнити самовбийство з жалю по втраті свого вірного пса. Два рази пробував він строїтися газом, а відтак, замкнений у вязниці, пробував повіситися.

ФОРД ЗАКУПОВУЄ ВЕЛИКІ ПРОСТОРИ ЗЕМЛІ.

САВАНА, Джорджія, 16. квітня. — Генрі Форд закупив над рікою Оґічі великі простори землі, обнимаючі коло 12,000 акрів простору. Заплачено за них готівкою суму 185,000 долярів. Мається на них поставити нові фабрики та завести нові плянтації.

КЛОПОТИ КОРАБЛІВ НА МОРЮ.

НЮ ЙОРК, 16. квітня. — Сюди приїхав нині французький корабель Франс, котрому на морю зіпсувалася була корабельна шруба. Направа забрала йому понад добу часу.

Недалеко від Сенді Гук, на побережу стейту Ню Джерзі, осів на піску американський вітрильний корабель Балза, що плив з пенсилвенійського міста Честера до Ню Йорку. На допомогу вислано з Ню Йорку кілька тягарових кораблинків, але вони не вспіли витягнути його з піску.

ПРОВІНЦІЯ САСКАЧЕВАН ПЕРЕХОДИТЬ НА „МОКРУ".

РЕДЖАЙНА, Саскачеван, Канада, 16. квітня. — Канадійська провінція Саскачеван покінчила [illegible] проґибіційним періодом та перейняла на державний алькоголевий монополь. На будуче горівкою буде в сій провінції торгувати спеціяльна урядова комісія, котра буде продавати її у спеціяльних крамницях.

Першим чоловіком, що з гордостю купив собі фляшину горівки в монопольці, був один Китаєць.

НА РІДНУ ШКОЛУ

Страшна боротьба за українську школу ведеться в краю останками сил, а наша Рідна Школа не має і сотої части тих матеріяльних средств, які потрібні до видержання в боротьбі згл. до побіди. В краю є завзяті люде, які ведуть боротьбу і дають що можуть, валяються по ляцьких кріміналах та терплять всілякі насильства від Ляхів, а не можуть підратувати Рідної Школи в грошах тільки тому, що їх не мають.

Зате може легко підратувати Рідну Школу кождий з нас коли зложить і вишле свою жертву через:

OBYEDNANNYE, 847 N. Franklin St., PHILADELPHIA, PA.

КАНАДІЙСЬКІ РІКИ ПОВИЛИВАЛИ.

В ріжних околицях Манітоби, Саскачевану і Квебеку повиливали ріки. Коло місцевости Брендон в Манітобі залізна дорога перевернена. В околицях Ля Прері вийшла ріка Асінібоя і залила великі простори. В Саскачевані виступила з берегів ріка Васкана. Поліція всюди на поготівлю і розвозить човнами харч до домів, які находяться в околицях залитих водою. Так само доносять про великі виливи рік в Квебеку.

„КНЯЗЬ ЛЕВ БОРОНИТЬ СВОЄЇ ГОРИ!"

Поляки хотіли розкопали гору князя Льва у Львові, та сталося таке:

Один Лях Л. Б., дня 11 марта, ц. р. йшов під цю гору і, нараз зірвався великий вихор, а в цім вихорі згаданий Лях побачив лицаря в повній збруї. Відтак це явище щезло.

Так пишуть польські часописи.

Ляхи лмлять сбі голови, що це за лицар і боїться гори князя Льва розкопувати.

Львівські українські міщане кажуть, що „князь Лев боронить своєї гори!"

„ЦАР" КИРИЛО ПЕРЕД СУДОМ.

„Новоспеченого" на еміґрації „всеросійського царя" Кирила запізвав до берлінського суду один з недавніх його поклонників і аґітаторів Снесарев. Снесарев твердить, що Кирило обіцяв йому зворот коштів, зужитих на пресову пропаґанду, які виносили 10 тисяч золотих. Одначе Кирило по „інтронізації" відмовився сплатити зобовязання. Через те Снесарев запізвав його до суду. Скоро розпічнеться в Берліні розправа, що відкриє ще одну сензаційну сторінку в історії тої еміґрантської та ще й до того імпфераторської авантури царя-федералієта.

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ:

СЛІДУЮЧЕ ЧИСЛО „СВОБОДИ" ВИЙДЕ НА ВІВТОРОК.

ПОЛІТИЧНЕ „ЗВЕДЕННЯ."

Минулого тижня довершено біля Ліверпулю сензаційного нападу на секретаря секції робітничої партії т. зв. „руху національних меншостей" Гаррі Політта. Коли Полліт їхав у поїзді, на одній з малих стацій ввійшло до вагону 4-ох людей, витягнуло його звідти силоміць і ще з иншими чотирма, які чекали на них перед поїздом, повезкли його автом у невідомім напрямку. У цьому товаристві він провів 24 годин і щойно згодом його відставили товаровим поїздом до Лондону. Про що вони з ним розмовляли і які погрози він почув — часописи покищо не повідомляють.

НАПАД НА ПОЧТУ У ЛЬВОВІ.

Дня 27 м. м. окло 9-ої год. вечір диліжанс обїхав усі львівські філії, заїхав на подвіре головної почти від Сиктуської улиці, щоби віддати гроші до головної каси. Тоді до конвоєнта приступив якийсь чоловік і приложив йому дуло револьвера до грудий та велів мовчати. Тимчасом инші бандити (було їх около 6) прибігли до амбулянсу, вистрілили на пострах, забрали три мішки з грішми на суму 32.500 зол.; у цьому нікльових монет около 50 кг. Але нікльові гроші були затяжкі, тому покинули той мішок у брамі. Поліція кинулась шукати бандитів, але поки що безуспішно.

РОДИННА ТРАҐЕДІЯ.

27-літній поручник польської армії Льонард Вітковскі в Лодзі застрілив свою молоденьку жінку й самому собі пустив кулю в лоб. Причини цієї родинної траґедії ніхто не знає.

В ПОШУКАНЦІ ЗА СКАРБА-

КРІВАВА ПІМСТА НАРЕЧЕНОГО.

У Львові трапилась подія, яка стоїм траґізмом перевисшає довгий рестр львівських кримінальних сензацій за останні місяці. Торговельний агент із Варшави, Пінкас Манґот, застрілив у ночі, підступно, свою наречену й її сестру, 18-літню Сабіну й 21-літню Аделю Флісерівни, доньки крамничника з вул. Медової 4. Манґот частенько бував у домі Флісерів, де стрічався із прихильністю цілої родини — головно мабуть завдяки дарункам, якими засипував гарну Сабіну. Але подавши отверто справу свого вінчання з Сабіною, він несподівано надибав спротив з боку матері дівчини; та й сама дівчина почала неохоче відноситись до нього, гадаючи виїхати до Америки, до одного колишнього свого поклонника. Манґот, який при тім попав у фінансові труднощі, рішив пімститись. За продане вбрання купив автомат. револьвер, випробував його на Замковій горі і біля 1-ої години в ночі з суботи на неділю закрався крізь вікно до партерового мешкання Флісерів. На звук товченого скла прокинувся син Флісерів Герман; Манґот двічі стрілив до нього, але не вцілив. Хлопець з криком вибіг на коридор, а Манґот при світлі електричної лямпки ввійшов до кімнати, де в однім ліжку спали дві сестри. Побачивши лише обриси тіла — Манґот стрілив, але поцілив смертельно не Сабіну, тільки її сестру Аделю. Зорієнтувавшись у помилці він підбіг до Сабіни, яка з криком схопилась з постелі, і стрілив її просто в ліву грудь. На гук стрілів відусіль збіглись люди. Вбийник не мав вже часу піднести на себе руку, коли його схопили, він не боронивсь. Лікар ствердив лише смерть обох дівчат. Їх мати підчас переслухання дістала атаку божевілля.

——o——

Пенлєве уже сформував свій міністерський кабінет.

КАЙО І БРІЯН В КАБІНЕТІ.

ПАРИЖ, 17. квітня. — Остаточно повелося Павлови Пенлеве скласти новий міністерський кабінет на місце поваленого кабінету Ерріота.

Пенлеве представить свій кабінет президентови Ґастонови Думерґови сьогодня впохудне, а парляментови аж в понеділок.

До свого кабінету Пенлеве приняв Йосифа Кайо на становище міністра скарбу і Арістіда Бріянда на міністра закордонних справ.

Недавній ще міністер скарбу Анатоль де Монзі одержав теку міністра просвіти.

Інші міністри меньше відомі особи.

Люї Лютер відказався приняти теку міністра торговлі.

Міністра для знищених війною околиць не іменовано, а віддано сей відділ заступникови міністра.

Премієр Пенлеве дістане у спадку на становищах заступників міністрів самих радикальних соціялістів.

В понеділок новий кабінет перебуде пробний огонь, коли появиться перед палатою послів і сенатом. Палата послів, як кажуть, одобрить новий кабінет, але щодо одобрення сенату то ще панують великі сумніви.

ЛИСИНА МІНІСТРА КАЙО.

ПАРИЖ, 16. квітня. — Новий французький міністер скарбу Йосиф Кайо відомий з того, що цілком лисий.

Коли він нині приймав звітників тутейших ґазет, один сказав: Будете мати богато клопоту з фінансами держави. Неодин волосок на голові Вам посивіє.

На се Кайо відповів: ви розумний чоловік, але скажу Вам, що я проміняв би міністерський портфель за волоссе на голові.

ФОШ НЕ ЗАБУВ ПРО НІМЕЧЧИНУ.

ПАРИЖ, 16. квітня. — Французький ґенерал маршал Фош предложив англійській „конференції амбасадорів" свій звіт про розслід теперішних воєнних зоружень в Німеччині.

Звіт обіймає 42 сторони письма.

„ЦАР" ГРОЗИТЬ.

ПАРИЖ, 16. квітня. — Самозванчий російський „цар" Кирило Володимирович загрозив усім російським еміґрантам, котрі тепер виступають проти нього, що не дозволить їм вернути до Росії, коли він туди вернеться на царський престіл.

ВИЙШОВ З БУРІ.

ЛОНДОН, 16. квітня. — Британський воздухопляв Р—33, котрий, летючи понад Північне (Німецьке) море, попав у страшну бурю, переміг її і вернувся домів по цілоднєвній боротьбі і змаганню.

ДЛЯ „ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ" МИРА.

БЕРЛІН, 16. квітня. — Кандидат републиканських ґруп на президента Німеччини д-р Вільгельм Маркс заявив у кандидатській бесіді, що буде стреміти до обєднання всіх европейських держав задля „забезпечення" мира.

ШТРЕЗЕМАН ПРОТИ ГІНДЕНБУРҐА.

БЕРЛІН, 16. квітня. — Німецький міністр закордонних справ др. Ґустав Штреземан виголосив у Гамбурґу промову, в якій рішучо виступив проти кандидатури ґенерала Гінденбурґа на президента Німеччини.

Він сказав, що Гінденбурґ ворог републики і взивав німецький нарід, щоб не віддав свого довіря Гінденбурґови, але Марксови, кандидатови републиканців, котрі мировим шляхом стремлять до економічної відбудови Німеччини.

ГІНДЕНБУРҐ І ВАШІНҐТОН.

БЕРЛІН, 16. квітня. — Німецькі націоналісти в аґітації за кандидатурою Гінденбурґа видвигають імя батька Злучених Держав Вашінґтона.

Вони пригадують, що американський ґенерал Вашінґтон був творцем американської републики і кажуть, що таксамо добрим републиканським президентом може бути і німецький ґенерал Гінденбурґ.

ЗАБАГАЄТЬСЯ ЇМ ВІЛЬҐЕЛЬМА.

ДОРН, Голяндія, 16. квітня. — Бувшого німецького кайзера відвідало 30 представників німецьких не соціялістичних юній.

Їх приняв бувший кайзер і його жінка Герміна.

Виходячи, заявили вони, що коли вдруге відвідають Вільгельма, то вернуться вже разом з ним домів.

ЗАМАХ В ЦЕРКВІ В СОФІЇ.

СОФІЯ, столиця Болгарії, 16. квітня. — Підчас похоронного обряду в тутешній катедрі комуністи підложили бомбу, яка вибухла й убила 20 осіб і ранила кількадесять людий.

ДОБРЕ ПІДРОБЛЮЮТЬ.

ЛІСБОНА, столиця Портуґалії, 16. квітня. — Тут відкрито тайну фабрику фальшивих портуґальських паперових грошей.

Сі фальсифікати так добре підроблені, що годі їх розріжнити від правдивих банкнотів. Через те влада мусіла усунути з обігу деякі правдиві паперові гроші.

КАНДИДАТ НА АМБАСАДОРА.

ПЕКІНҐ, столиця Китаю, 15. квітня. — Відсі виїхав домів американський посол Черчмен, котрий, як переказують, має бути амбасадором Злучених Держав у Німеччині.

ХРИСТОС ВОСКРЕС! ВСІМ ЧЛЕНАМ НАШОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ І ВСІМ ЇЇ ПРИХИЛЬНИКАМ ЖЕЛАЄ ВЕСЕЛИХ СВЯТ

ГОЛОВНИЙ УРЯД УКР. НАР. СОЮЗА.

ЗДОБУТКИ ШІСНАЙЦЯТОЇ КОНВЕНЦІЇ.

Шіснайцята конвенція Українського Народного Союза, що відбулася в Рочестері, Ню Йорк, в днях від 6 до 11. квітня сього року, є без сумніву великим успіхом для нашої організації.

Конвенція була обіслана незвичайно добре. Понад триста делегатів з усіх закутин американської землі зїхалося, щоби радити над добром Українського Народного Союза. Про те, які се були делегати свідчить спосіб дебатовання та висліди їх дебат.

Старі конвенційні делегати нахвалитися не можуть поваги дебат. Вони завважали, що давні вічеві звички, вживані колись на наших конвенціях, пропали без сліду. Делегати говорили не так, якби вони були на вічу, але так, що видно було, що вони добре свідомі своєї важної ролі та свого великого уряду Вони всі знали, що вони є найвисшим законодатним і виконавчим тілом найбільшої української запомогової організації. Старі делегати завважали, що політичні справи не грали вже такої важної ролі, як вони грали давнійше, та що найпершою справою була справа організації, справа обезпечення наших емігрантів, їх родин, їх вдів і сиріц, себто справа, для котрої нашу організацію передовсім побудовано. Старим делегатам було теж мило завважати, що чисто редакційні та часописні справи не забирали розмірно тільки дорогого конвенційного часу, кільки вони забирали звичайно на попередних конвенціях. Головною справою все ставала справа організації яко такої.

Конвенційні наради відбувалися незвичайно гарно, спокійно, з правдивим достоїньством. В ріжних справах забирали слово просто всі делегати, — відай навіть не було такого делегата, який не забиравби слова при якійсь справі. — і розбирали вони кожду справу з кождого просто боку, а прецінь на конвенції не приходило ніколи не ніяких особистих виступів ні перепалок. На лайки там не було місця. Нам часто приходилося читати про ріжні скандальні сцени на всяких законодатних зборах, але а нашій конвенції ніколи на щось подібного навіть не заносилося. Делегати не були одних поглядів, і ся ріжниця виразно зазначувалася підчас дебати, а прецінь дебати ніколи не виходили поза межі так званої парляментарної приличности. Американці з дива не могли вийти, що чужинці, на яких вони привикли дивитися з гори, потрафили провадити шість днів наради так, що президія не потребувала вживати ні дзвінка ні молотка. Ні на конвенції ні поза конвенцією делегати не зробили найменчого скандалу, чим засвідчили гарно про стару культурність українського народа перед чужинцями.

Про те, як зріло розважали делегати всі предложені їм справи, свідчать приміром дебати над звітами головних урядників. Над кождим звітом починалася довга, подробична, вичерпуюча дебата, в якій делегати проявляли зацікавленне найменчою справою організації. Запити й дискусії над деякими звітами, як приміром головного предсідателя та головного фінансового секретаря тревали майже цілі два дні. Уступаючі урядники просто не хотіли вступати з естради так довго, поки вони не дали відповіди на кождий запит та не вдоволили кождого інтерпелянта. Видно, і делегати й урядники сходилися на одному. І одні й другі хотіли всесторонно висвітлити організаційні справи Українського Народного Союза, щоби зрозумівши себе взаїмно станути спільно до нової чотиро-літної праці для добра організації.

Та найкращою похвалою, яку яканебудь конвенція якої-небудь запомогової організації могла для себе добути, є ті реальні пляни дальшої праці, які пороблено на конвенції в Рочестері. Богато тисяч слів треба вжити, щоби представити всі ті новисти, які вона завела. Щоби спімнути лишень найголовнійші, скажім про три нові роди асекурації для дозрілих членів: про вивінованне членів, після котрого член дістане асекурацію ще за життя, простоявши в організації 20 літ; про нову полісу, після котрої члени будуть звільнені від плачення вкладок, осягнувши 70 рік життя; про ще одну, нову полісу, після котрої члени будуть звільнені від плачення вкладок, простоявши в організації 20 літ. Скажім далі про цілий ряд новин для молодечих членів, на основі котрих члени за 50 центів в місяць будуть мати полісу з правом грошевого звороту, або виплаченої поліси, або розтягненого обезпечення. Значить, конвенція завела чотири великі реформи, і то такі великі, що одна з тих реформ принеслаби честь всякій конвенції!

Свідчить се про незвичайно гарний підбір делегатів, про велику свідомість та підготованне серед загалу членів нашої організації та про досвідчений провід Українського Народного Союза. Свідчить се про невмиручість нашої організації, її скорий розвій, її світлу будучність. Для сього розвою доложити спільних сил мусять тепер загал членів, урядники й делегати відділів та головна канцелярія. Конвенція сповнила своє завдання, вона дала широкі основи до всесторонної праці. На нас тепер спочиває обовязок зробити зачеркнену працю.

ВСІМ СВОЇМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, ЧИТАЧАМ І ПРИХИЛЬНИКАМ З ДНЕМ СВІТЛОГО ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСЕННЯ УСЬОГО НАЙКРАСШОГО БАЖАЄ

РЕДАКЦІЯ.

КОГО ДНЕСЬ НАМОВИТЕ ОБЕЗПЕЧИТИСЯ В У. Н. СОЮЗІ, ТОЙ ВАМ ЗА ЦЕ ВДЯЧНИЙ БУДЕ ВСЕГДА.

МОСКОВСЬКІ ШПИГУНИ У ПРАЗІ

Ревеляції „Чеського Слова". — Таємна розмова в каварні „Опера". — Атентат на букарештенський арсенал був диригований з Праги. — Авантюрист Пйонтровскі. — Організація шпигунської акції в Чехословаччині. — Приїзди шефа віденської централі Чарського до Праги. — Нічні пятики. — Таємниці вілі „Тереза". — Звязки дра Штайна. — Як дійшло до здемаскования шпигунів. — Переполох у Москві. — Де сходяться злочинні нитки?

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Процес московських шпигунів, який відбувся у Празі наприкінці місяця березня, викликав зрозуміле заінтересованне у всіх кругах чеського суспільства. Чехи побачили, яких небезпечних „гостей" вони в себе примістили. Непублічність процесу ще більше загострила загальну цікавість. Часописи почали шукати за яким-небудь доступним матеріялом, щоб задовольнити цікавість своїх читачів. Рекорд побило „Чеське слово", яке звідкись роздобуло сензаційні відомости коли не про самий процес, то про його головних героїв.

Коротко переказуємо ці відомости для читачів „Свободи", які певно також будуть цікаві довідатись, чим займаються московські емігранти закордоном.

*

Прага, — так пише „Чеське Слово", — була одним з найбільших гнізд большевицької розвідчої служби в Европі. Із Праги були також диріговані агенти, які висадили в повітря Букарештенський арсенал і викликали величезну катастрофу, при якій загинуло верх ста людий. У каварні „Опера" на Малій страні (частина міста Праги) була підслухана розмова, яка цей факт стверджує.

Головний провідник цілої шпигунської акції в Чехословаччині, засуджений до 5 літ тяжкої вязниці Іван Пйотровскі, є відомий авантюрист, який вже відограв значну ролю у відомій афері полковника австрійського генерального штабу Редля. Син царського полковника, він вступив до російської армії й дослужився до капітана. Року 1911 він нагло виступив з армії й опинився в Туркестані в цивільній державній службі — зпочатку як урядовець, а потім як начальник „охранного отделенія". Займалось те „отделеніе" головно контр. розвідкою проти Персії, а крім того доглядом за діяльністю перських революціонерів в Туркестані.

Пйотровскі там, однак, пробув недовго і в році 1913 появився у Варшаві на становищу начального редактора урядового часопису „Офицерская Жизнь". Через пів року він нагло зявився **у Києві,** де став на чолі контр. розвідки проти Австрії. Саме тоді Пйотровскі навязав стики з австрійським полковником Редлем, який по своїм здемаскованні застрілився у Відні. Звязок між Пйотровскім і Редлем мав той наслідок, що **австрійські мобілізаційні пляни зі Східної Галичини дістались у московські руки.**

Австрійський генеральний штаб мусів спішно ті пляни переробити. Так саме дістався в московські руки **плян Перемиської кріпости,** що потім і повело до упадку Перемишля.

На початку світової війни Пйотровскі був приділений до 304 пішого полку, але незабаром його призначено до повітряної фльоти. За революції 1917 р. він зорганізував повітряну оборону Петрограду, а потім був покликаний до Севастополю на тамтешню військову школу. Там він винайшов металевий пропелер до літаків, якого можна зробити за 24 години і який коштує 50 рублів, тоді як деревляний пропелер коштує 700 рублів і робити його доводиться цілий тиждень. Ще він винайшов якусь особливу бомбу до кидання з літаків. З цими двома винаходами правдивими чи вигаданими, це знає тільки сам Пйотровскі — він подався закордон, щоб шню шпигунську працю. Його винаходи мали йому відкрити доступ до закордонних військових кругів та їх таємниць.

Пйотровскі свідомо намітив Чехословаччину полем своєї діяльности. Приїхавши до Варшави, він першим ділом постарався навязати знайомість з тамтешніми представниками чеського війска. За короткий час вінвже був знайомий із чеським військовим аташе генералом Голим, якому він запропонував свої винаходи. Ген. Голий сказав, що Чехословаччина купити цих винаходів не може, але разом з тим він дав Пйотровскому перепустку до Праги й поручаюче письмо до міністерства війни. Міністерство навіть не вважало потрібним блище придивитись до Пйотровского. Досить було того, що він „рус" і що його рекомендує ген. Голий. Йому дали 1000 корон місячної платні й призначили його військовим летуном.

Тільки цього Пйотровскому й треба було. На тисячу корон він плювати хотів, бо мав инші й кращі доходи. Але гідність чеського військового летуна відчиняла перед ним усі двері й це було найголовнійше. Він швидко розглянувся у Празі, розшукав потрібних йому земляків, призначив кождому роботу — й незабаром **про кожду новину в чеській армії негайно довідався генеральний штаб червоної армії у Москві.**

Головним начальником Пйотровского був шеф большевицької розвідчої служби у Відні Чарський. Від нього Пйотровскі діставав інструкції й 100 долярів місячно. Куреську службу між прагою та Віднем виконували дві жінки — Зинаїда Грушкова та Ярина Червінкова. Перша з них була рівночасно й „жінкою" Пйотровского. Між иншим, про її спритність і здатність до шпигунської служби, свідчить той факт, що **вона вільно говорить 12 мовами.**

Чарський досить часто приїздив до Праги й мешкав... у вілі „Тереза", де міститься совітська дипльоматична місія й де живе сам „полпред" Антонов-Овсеенко. Приїхавши до Праги, Чарський збирав своїх співробітників і співробітниць, цілими ночами гуляв з ними по найгірших вертепах і **все платив долярами.** Платив за всіх і платив щедро.

Віля „Тереза" не тільки служиа пристановищем для начальника всіх большевицьких шпигунів, але й взагалі відограла значну ролю в афері празьких шпигунів. Оборонцем Пйотровского перед судом був празький адвокат **др. Штайн,** який рівночасне є правним заступником совітської місії в Празі. Цілий час процесу др. Штайн безнастанно бігав між судом та вілею „Терезою" не то за інструкціями, не то щоб повідомляти про хід процесу.

Здемаскованне шпигунів сталось наслідком необережности самого Пйотровского. Діставши від Чарського квестіонар з десятьма запитаннями про стан чехословацької армії, Пйотровскі випадково передав один примірник того квестіонара агентови чехословацької військової контр-розвідки. Той негайно передав свій примірник квестіонара вищому начальству. За Пйотровскім почали стежити, було встановлено, з ким він постійно бачиться, й тоді заарештовано всіх шпигунів іщпигунок.

Арештованне цеї компанії викликало великий переполох остерігаючі телеграми, Чарському дано було строгий „нагоняй", а всім взагалі відповідальним агентам московського шпигунства було наказано подвоїти обережність, аби з ними не сталось того, що сталося з Пйотровскім і Ко.

*

Навівши ці відомости, вже самі по собі досить сензаційні, „Чеське Слово" доточує до них ще більш сензаційне закінченне.

Орган чеських націоналістів запевняє, що **засуджені шпигуни творили лише малий відламок большевицької розвідчої служби в Чехословаччині.** Унешкодженне Пйотровского та його співробітників ще далеко не спинило злочинної діяльности платних московських агентів. Про це між иншим, свідчить недавне **арештованне нової групи шпигунів на чолі з відомими місцевими комуністами Студнічкою та Дріяком.** Але й це ще не означає, що московському шпигунству зроблено кінець. Навпаки, **замісць заарештованих до праці стали нові агенти, й нема сумніву, що в найблизчім часі дійде до відкриття нових доказів большевицького шпигунства, яке провадиться в Чехословаччині в небувалих розмірах.**

Де ж сходяться злочинні нитки? Відповідь на це може бути одна: **віля „Тереза", місце осідку совітської місії** — ось де правдиве гніздо московського шпигунства у Празі.

Відповідальність за цей висновок падає, розуміється, виключно на „Чеськo Слово".

Прага, 4. квітня.

Радянин.

ГАГІЛКА.

Поберіться, дівчатонька,
за рученьки,
Заспівайте голосочком
голосненьким:

„Пішли тії прелихії
пани спати,
Що казали у кайдани
нас кувати.

Провелися мандатори,
економи,
Аж, тепер ми дізналися,
де ми й хто ми!"

Йдуть дівчата кругом церкви
хороводом,
Безсоголосим, безгомонним
німим ходом.

Чи співати позабули,
поніміли,
Чи неправди співатоньки
не схотіли?

Богдан Л.

ВИХОВУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ НА СПІВВЛАСНИКІВ НАЙБІЛЬШОЇ СВОЄ-РІДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ. ЗАПИШІТЬ ЇХ ДО У. Н. СОЮЗА СЕЙЧАС.

КОГО ДНЕСЬ НАМОВИТЕ ОБЕЗПЕЧИТИСЯ В У. Н. СОЮЗІ, ТОЙ ВАМ ЗА ЦЕ ВДЯЧНИЙ БУДЕ ВСЕГДА.

ТУГУТ В СПРАВІ „БАСАРАБІВЦІВ."

З причини відмови відчитання акту обвинувачення в українській мові в розправі Мельника і тов. обв. за злочин шпіонажі у звязи із справою Басарабової, оборонці звернилися із зажаданнєм до през. Войцеховсокго, мін. справедливости й українського клюбу. Оборона одержала лист від віцепрем. Тугута, що не погоджується з ухвалою невідчитання акту обвинувачення теж в українській мові і заповідає, що тою справою займеться „Секція для справ національних меншостий" і видасть усім судам та прокуратурам у східних воєвідствах обіжник з точними вказівками щодо інтерпретації судами і адміністративними

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на г. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СЕЛЯНСЬКЕ ВІЧЕ В СТРИЮ

На день 5. м. м. скликала стрийська філія Сільського Господаря віче селян стрийського повіту. Учасників було поверх 2,000. На вічу виголосили реферати і промови.

П. Остап Луцький, голова філії сказав реферат про загальне положенне стрийського українського селянства та представив увесь розмір теперішньої господарської руїни українського села,

Другий реферат виголосив др. Степан Федак, який говоривпро асекураційні справи та про відносини між Дністром і польською владою.

Промовляло ще кількох бесідників.

ВКАЗІВКИ

для переведення акції допомоги „Голодному селу."

—o—

I.

Краєвий Комітет допомоги „Голодному селу" передає справу організації цілої акції підписаному Комітетови Праці під проводом Юл. Романчука, сен. Мих. Черкавського, д-ра Дм. Левицького і о. прал. Л, Куницького.

II.

Всенародня збірка на допомогу „Голодному селу" обіймає в Галичині, на Волині, Холмщині, Підляшу і Полісю всіх живих членів української нації, в першу чергу по містах під кличем: **„Українське місто українському селу."** Обовязаною до участи у всенародній збірці є також вся інтелігенція і взагалі громадяне, що мають систематичні доходи по селах. Ненавіщені катастрофою голоду околиці та заможнійші селяне повинні допомогти бідним і незасібним. Поза цею територією, а саме на Великій Україні (за винятком голодом навіщених околиць) на Закарпатській Україні, в Зединених Державах Півн. Америки, В Канаді, Аргентині і Бразилії до участи в допомозі є покликані всі живі члени української нації під кличем: **„Брат — братові"!**

III.

Для переведення акції голодному селу негайно зорганізуються в нашій тісній Батьківщині **Повітові і місцеві Комітети;** на територіях, названих в другій частині уст.II., зорганізуються окремі комітети, зложені з українських громадян; на еміграції (в Празі, Берліні, Парижі, Льондоні, Ню Йорку і т. д.) українські громадяне-емігранти негайно приступлять до організації мішаних комітетів н. пр. український-чеський, український-німецький, українсько-французький і т. д.). ініціятива в покликанні до життя таких комітетів в першу чергу лежить в руках громадян, членів Краєвого Комітету. Та крім них повинні взяти в свої руки ініціятиву цього діла живі люде, головно інтелігенти.

IV.

В днях від 1-го до 30-го квітня ц. р. всі покликані до участи у всенародній збірці громадяне — Українці нашої тіснійшої батьківщини є обовязані зложити готівкою одноденний заробіток або пятиденний дохід. Такий самий заробіток або до... дяне Українці поза згаданою вгорі теріторією до кінця травня (мая) ц. р. Мішані Комітети у великих европейських і позаевропейських центрах ведуть кампанію в справі допомоги селу в чужинецькій пресі, збирають пожертви і негайно пересилають їх до львівської Централі.

V.

Означені вгорі пожертви на допомогу голодному селу **є готівкові, збіжеві, в господарському знаряддї або мануфактурні.**

V.

Жертводавці складають пожертви у всіх Комітетах. Готівкові вплати приймають всі центральні і повітові фінансові інституції. **Централею** пожертв є: Центральний Кооперативний Банк. Львів, Ринок 10 І. (кн. ч. 14000), куди негайно слід направляти всі готівкові вплати, зібрані по повітах, і за кордонами нашої тіснійшої Батьківщини. Збіжеві пожертви, мануфактурні і в господарскому знаряддї приймають повітові і закордонні комітети, а розпоряджає ними Краєвий Комітет. Щодо цього останнього Комітети одержать окремі доручення від Краєвого Комітету. Всі письма слід направляти на адресу: Володимир Целевич, Ринок 10/I. Повітові і закордонні Комітети негайно повідомлять Краєвий Комітет про своє уконституування на адресу Володимира Целевича.

VII.

Комітет Праці уконституувався, вибираючи: головою през. Юл. Романчука, заступниками голови: сен. Мих. Черкавськиго, д-ра Дмитра Левицького і о. прал. Леонт. Куницького; секретарями: Володимира Целевича і Михайла Струтинського, а касіером д-р Олександра Марітчака.

У Львові, дня 26. березня 1925.

За Презедію Комітету Праці:

Д-р Дмитро Левицький,
заст. голови;

Володимир Целевич,
секретар.

СМЕРТЬ І НЕЩАСТЯ НЕ ТРАТЯТЬ НАГОДИ. НЕ ТРАТЬТЕ І ВИ. ОБЕЗПЕЧІТЬСЯ В У. Н. СОЮЗІ СЕЙЧАС.

НА ВЕЛИКДЕНЬ

Останні („страстні екзорти*) рішучо задовгі. Хотілося слухати, але дітям! Кожний з нас до дому думками летів. Вже від поклонів:) неспокій огортав хлопців. Календар був у роботі. Хотілося посчеркувати дні, зреформувати його, щоби їхати скорше. а від цвітної неділі сиділи ми на тих шкільних лавках, як на гилях птахи.

Хто на селі родився того до села тягне. Не порадиш! Аж ось і сповідь. Несеш картку з гріхами до церкви і дереш її, вертаючи від сповідальниці до дому. Ідучи розглядаєшся по небі, чи буде завтра погода, бо батько коні пришле. Відома річ. як воно їхати дві милі в дощ. Погода, друге діло. Дивишся на збіже, як перезимувало, кождий корч цікавить тебе. кожда квітка кличе: „якся маєш?"

„Добре маюся, тільки тої школи за богато."

Гарно їхати на свята в погоду.

* *

„Не сміши мене, бо причастіє завтра."

„Велике діло! Підеш до поправки."

„Не хочу. Краще вчися, з трьох предметів поданий."

„Неправда. Тільки з двох, а з латини до більшої пильности."°)

Тяжко не поповнити гріха і не знати, чи поправляти сповідь, чи не треба.

Аж по причастію маєш спокій. Біжиш на станцію†) такий легкий, як птах.

А на подвірю віз, їй Богу віз, наш новий віз. Брички не прислали, бо дуже велике болото. За возом і Діяна прибігла, наша хортиця. Дежби її хто на подвірю втримав, як Семко по панича їде! Вона перша біжить за браму і ні батогом ні камінням не переконаєш її, щоби вертала.

Витаєшся з Семком, з кіньми, з Діяною, навіть з возом, бо — свої.

„Ідемо вже!"

„Не можна паничу. Коні мусять спочити. Мені ще до міста треба, маю купити собі „кайстровий" капелюх, дівкам „бинди," їмости ванілії, шафрану і ще щось там."

Витягає з шапки цілу довжезну конотатку††).

Нашу розмову перериває господиня. „А ходиж бо, — кричить з порога — ходи пити снідання. Ти ще наччо."

Я дійсно нині ще не снідав, але голоду не чую. Не вжеж чуєш голод, як маєш їхати до дому?

„Семку, а спішіться у місті," благаєш його, а він підсміхається, що тобі так спішно до дому. Йому як раз хочеться походити по місті, в котрім він у війську служив і пооглядати склепові вистави, всі тії панські вигадки і придибашки.

Розбіжність інтересів, котрі тяжко звести до купи.

Пеш снідання, не розбираючи, що воно таке, молоко, чи кава шосьпиш, не дбаючи чи це хліб, чи булка, вибираєш книжки на тих кілька днів до дому, хоч знаєш, що навіть не подивишся на них, (при чім, річ зрозуміла, візьмеш самі непотрібні, а забудеш, яких тобі треба), пращаєшся з господинею і сідаєш на возі.

„Боже ти мій! Чому той Семко не їде? Що він цікавого побачить у тому місті, бодай воно запалося під землю!"

Аж ось і Семко, їдемо.

Гуркотить віз, скаче до очий болото, жидики в Діяну каміньцями кидають, Семко грозить їм батогом. „А підеш, паршику ти якийсь!"

Ще одна перешкода, — рогатка. Треба ждати хвилину, бо возів богато. Семко хоче минати, не пускають. „По черзі!" „Та я вас і так мину." „То минеш, а тепер чекай. Мої дванайцять ґрейцарів такі добрі, як і твої."

Поганий тепер народ!

Заплатили, виминули всі „фіри" і поля беруть нас у свої обійми.

„Ходи до нас. невольнику мурів і жертво книжок! Дхнемо на тебе волею і здоровлем, обвіємо тебе подувом рідного вітру, за котрим ти так скучаєш!"

Ах які тії кільометри довгі [illegible] богато, чому дороги не побудували до шнура, крутиться, як пяна!"

Доки мурованка, їдемо як пани. І тут болото, але рідке, як сметана, а під сподом все таки твердий ґрунт. Тільки обхляпало нас, прямо очий не видно. Діяна полем біжить, а все таки і в неї хвіст заболочений, як помело волочить за собою. Що то буде на польській дорозі?

На скруті з цісарської на польську дорогу друга пара коней чекає. Припрягли, їдемо четвірнею. Семко „машталір," а Миханьо на передній парі „форейшор," або „форес," як у нас колись ще за гетьманщини казали.

Але тут така роскаль. що й четверня не поможе,

Люди попід плоти деруться, геть плоти понагинали.

Якась жінка вчіпилася кола, затріщав і разом зі спорим шматком перегнилого остріщка бебвхнула в болото.

„Ратуйте, люди, — гукає все веселий Семко, а то потоне „кобіта."

Люди витягають жінку і вона, замість дякувати, клине вітови, писареви, дорожникови і всім достойникам краєвої автономії.

Минає добра година, заки ми переброди село, — який кільометер дороги не більше. А за селом лісок, а за ліском горб, а за горбом глинка і т. д. Господине, як далеко до дому! В ліску горбок, як на піч, і не дорога, а. глина, хоч миски з неї ліпи. Віз по оси стрягне, за колесами цілі вали тої глини деруться.

Що наша чвірка! Тут і шестирні за мало. Злазім!

Вискочив я прямо на беріг, бо дорога „вивозом" іде.

„Уф, як утомився!" а щож коні мають казати? З них пара як з печі садить, боки ніби хто милом намилив. Мені радість, що їду, а їм горе, що везуть мене, — так все на світі.

А яких 50 метрів від нас, попід ліс можнаби таку дорогу провести, що аж любо. Рівно і о половину коротше. Але пощо. Їздили діди, поїдуть внуки...

У лісі в днину Гарно. Співають птахи, пахнуть фялки, а узлісся навіть перші хати в селі видно. Але ночею ліс цей страшний. Боїшся вовків і розбійників, пригадується тобі ліс із Квітчиного „Перекотиполя," — особливо коли в громи їдеш. Але коли тепер, славити Бога, ще не гремить, ще громи святий Ілія на зимівлю тримає.

Минули ми ліс, — гони!

А як же можеш, коли віз, навіть з гори ніби хтось руками [illegible] тримає.

Минає година, дві, три, вечо- [illegible]

Тут недавно повінь повимулювала такі ями, що віз, ніби той човен у морі, то вирина, то потопа."

Попри дорогу потік, часом дорога забігає у воду, то знов вода плине по дорозі, єднається земля з водою.

По обох боках верби, щоби темнійше було. Як не заїдеш у потік, то о вербу колесом зачіпиш.

З церкви попри дяківку жінки від сповіди вертають. Чути, як балакають з собою.

Зі стріх дими снуються, мемекають вівці, лає на нас війтова собака, аж ось і наша брама.

„А відчиніть там, гей," — гукає здалеку Семко.

Пастух відчиняє браму, Семко лускає батогом і наша четвірня з „фантазією" заїзджає перед ганок.

„Як їхали, так їхали, але заїхали по панськи," — жартує Семко.

Обскакує нас ціла псярня, Босий, Фірка і кількоро цуценят приховку.

Приїхали.

* *

На ганку мати чекає. Сумно весела. Весела, що найстарший син зі школи на свята приїхав, сумна, що той тиждень мине, як батогом луснув і знову треба виправляти до міста.

Але син так далеко думками не забігає. Він жиє радісним моментом. Бігає, витається з усіми.

Молодша рідня не дуже своїться до нього. „Студент!" може й не схоче бачитися з ними? Займають вижидаюче становище. Але не довго. За кавою одно перед другим розказує хатні новости: які славні гусята, які забавні молоді песики і які стежки проroблено в городі. Який жаль, що. ніч і що годі побачити всі тії дива!

За те можна зайти до кухні. Тут тепер ціла фабрика. „Безсмертна бабуся" в печі палить, **Доська жовтка у масильниці бє, дрімає, відкручується чіп і** жовта струя пливе до порога. „Бодайже тебе, десь у тебе того сну набереться. То раз сонна дівка!" Доська божиться, що вона так тільки трохи повіки примкнула, бо її дим з печі гризе.

Надходить „реєнт", Янчинський, чоловік ставний і гарчий, хоч малюй! Ніс без окулярів і без слідів надмірного уживання горівки і табаки. Витається, розпитується, що нового в місті чувати, що пишуть ґазети. „А воскресний канон уміете вже, паничу?"

„Трохи умію." — Бере мене на іспит.

Аж ось і батько з церкви вертає. втомлений великодною сповідею і врадуваний сином. Приглядається, чи виріс і чи не змарнів. На школу тільки злегка натякає, не треба псувати щасливої години...

Молоді літа, як мало [illegible] до щастя потрібно!

Рідної хати, своїх людей і крихітку тої волі.

А подумаєш: то і старшим годі без того добра щасливими бути.

*

По „скорій вечері," (десь коло півночи), постелили мені і сальоні.

Так з привички називали першу з сіний кімнату на право в котрій тільки слави, що троє невеличких вікон. Вона ясна і привітна, хоч стара і низька, — хата мабуть ще зборівський похід батька Богдана памятає. Чорні сволоки понагиналися, високий чоловік може їх руками досягнути. Дубові дошки в долівці відскакують, як ходити по них, [illegible]

напі між двома дверми, одні широкі, низькі, замикані на засув, до сіний, другі двокрилі, вузкі до спальні. Вони тесані з дуба, на чопах, без замка, тільки на затичку. На тих дверах ножиком якісь букви і числа повирізувані. Можна прочитати мена Григорія Яхимовича і Михайла Кузємського; Бог знає хто і з якої причини вирізав їх.

До вікон місяць заглядає. Який великий і ясний! Куди більший і ясніший, ніж у місті!

Крізь одно вікно чорніє урманський ліс. крізь два другі видно на горі церкву, — деревляну, невідомого стилю, подібну до старинних шведських церков.

Хата спить. І мені хочеться спати, але жаль; жаль просипляти короткий побут в дома. Свідомість, що ти під рідною стріхою красша від найкрасшого сну.

Тихо, — тільки потік шумить і тільки ніби верби шепочуть щось і ніби зітхають.

Ще й нині коли хочу відпочити душею, пригадую собі поручинську хату. Її вже нема. І Поручин не той. Даром співали в поручинській церкві „Тебе Бога хвалим."

Не пощадив його ні огонь, ні голод, ні війна.

Але в моїй уяві він усе ще такий як був літ тому сорок, Сяєво споминів дитячих яснійше від блеску царських діядемів...

„Куріку!" кличе з повітки наш когут. „Куріку!" відповідають йому всі другі когути аж до двірського включно. Вікна малюють, двері розсуваються, стеля підноситься в гору, на очи спускаються повіки. „Тихий сон по горах ходить за рученьку щастя водить," щастя школяра, що приїхав до дому на свята.

* *

Не знаю хто мене збудив, мабуть що сонце.

Чи є що кращого від сонця? Добуває з землі траву, квіткам розплющує очи, на деревах відчиняє листки. Бачиш, як вичаровує весну, визволює царівну, заворожену бабою-Ягою, зимою. Дякуючи йому просихають стежки, можна буде обійти подвіре а в четвер піти до церкви на страсти.

Так воно і сталося.

Нема кутика, до котрого не заглянулиби цікаві хлопячі очи. В хаті й так нема чого сидіти; там миють, білять, чистять, прибирають на свата покої. Крім того розуміється печуть.

Мати з Екатериною*) не розстається. „Візьми двайцять жовтків, два фунти цукру, наперсток ванілії, келішок родзинків і т. д. мішай три і т. д. і — в піч." (То: „і в піч" доводило мене до сміху). Паски, аптуси, пляцки, торти і — баби. Баби. найважнійше діло. Дійсно. Та ще тюлеві, петенетові. що на кожду копа яєць іде. Це такі химерні сотворіння, що як ростуть, то треба на пальцях ходити. бо як тільки хто дверми рипне, як тільки котру трохи підвіє, зараз обидиться і — сяде; баба!

Якіж без них свята? Ще прапрабабка ті петенетові баби пекла, не годиться нехтувати такої старої традиції. Моєї роботи коло тих бабів тільки, що виклеїти форми. Це завдання сповняю радо і пильно, хоч бабів не люблю, особливо тюлевих.

Поза тим я все цілo належу до природи, особливо до ботаніки і до зоольогії. Дерева, цвіти, пси, коти і коні, всьо таке гарне й мудре, куди мудрійше ніж у місті, хоч там всілякі школи. Сільські хлопці не відступають від мене. Вони знають усі гнізда на просторі якої квадратової милі, знають куди зайчики з лісів д огородів скачуть і чи солодкий сего року сок у березах. Ведуть мене аж на капусники. Там в однім місци потік так широко розлився, що можна збудувати „Січ." Будуемо.

Так минає середа і четвер аж до страстей.

* *

„Претерпівий за нас страсти, Ісусе, Христе, Сине Божий, помилуй, помилуй, помилуй нас!" То не люди співають цю пісню — стихія.

Село перемінилося в церкву, церква відривається від землі і крізь простори летить, як хорал терпіння.

Усі страдання одиниць і загалу, великі страсти нашої минувшини і неменше горе нинішної днини знаходять свій символ у терпіннях Христових і поклоняються йому. Від того поклону стогнуть плити церковні, хитаються свічки на престолі, плаче Пречиста в іконостасі і скриплять на цвинтарі хрести.

Діди і внуки, живі і вмерлі єднаються у терпінню і жаль свій посилають до Бога: „помилуй, помилуй, помилуй нас!"

Зворушений до глибини душі вертаю о півночи до дому...

Сорок літ з тої пори минає. одинайцять літ не чув я тої трагічної пісні, але уявляю собі, яким гураганом болю пролетить вона сього року понад моєю рідною землею, вплітаючи до давних акордів новий голодовий акорд.

* *

І плащеницю в поручинській церкві бачу, того Христа, як з ярого воску і каплі крови з рук і ніг пробитих, і тої душі померших борців за волю, що прийдуть поклонитися йому і всі жертви народньої кривди, що трагічним вінком окружають Його, — бачу і не мідяний, ані золотий гріш, котрого не маю, а своє спочуття кидаю на тарілку біля Божого гробу.

Я — там!

* *

І з понад Золотої Липи аж до вікон моєї тимчасової хатини над озером Ван бе заграва від тієї ватри, що під дзвіницею в Поручині і в Жукові горить. Вдивляюся в шибки і бачу парубків, що стережуть її тую ватру, розпалену прадідів рукою.

Вона розвиднює чорну ніч терпіння, пригадує Каяфу і Пилата, Петра, що Учителя відрікся і Юду, що за 30 серебренників продав Його.

Скільки то вічних символів **пламенними язиками огню промовляє до нас з тої ватри!**

* *

Три удари хрестом в церковні двері і найнадійнійша з пісень „Христос воскресе" зворушує поранкову годину. Невміручість природи і невміручість людської душі співають тую пісню: природа, що скинула пута ледянії, душі, що проти кривди і страдання підносить право життевої втіхи. Не зрічешся того права ніколи і воскресення Христа буде для тебе „momento vivere," не „momento mori," бо небуття ти навіть уявити собі не можеш, не можеш вдуматися в переміну всього в ніщо, — воно противиться природі твоєї думки.

Глянь, як розяснюються сумні очи вдів і сиріт, батьків котрим війна синів забрала, калік, що здоровля своє за вітчину віддали. Як надійно дивляться вони на образ воскресаючого Христа. Всі вони вірять в остаточну перемогу Христової ідеї над царством Антихриста.

„Смертію смерть поправ, і сущим во гробі живот дарував."

І нам дарує воскресення нашої правди і нашої волі, яку розпинателі жорстокі живцем поклали до гробу...

З посвяченими пасками вертає народ до своїх хат.

Чорні тії паски сего року, гіркі, бо хтось до них жовчі гірчиці досипав, не виросли й порозпадалися, бо стужею брехні і злоби повіяло на них, але дасть Бог, діждемося кращих.

Великдень!

---

*) Проповіди для шкільної молодіжи.

:) Сере[illegible]пісти.

°) На конференції професорів „поправлювати, або „виказували" тих учеників, що за мало вміли.

†) Родині, при [illegible] учениики.

††) [illegible]

ДОМАГАЮТЬСЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ.

Читаємо у „Манітоба Фрі Пресс" з 7. квітня, що в Едмонтоні, Алта. відбувся при кінци марта мітінг ріжних представників, на якім п. Стефан Савула виголосив довшу промову домагаючися української еміграції до Канади. Він навіть вніс резолюцію в якій домагається від домініяльного правительства відкликання теперішнього законодавства, яке здержує або знеохочує Українців в середущій Европі іміґрувати до Канади на фарми.

В своїй промові п. С. Савула розказав про те, що Українці є дуже працьовиті, і терпеливі та охочі до праці на землі. Українці, казав він, мають вроджену любов до рільничого фаху і для того є пожаданими іміґрантами в Канаді.

Українці казав дальше п. Савула, є також активними на політичнім терені. Внаслідок того вони мають нині два своїх посли в Альберті, а чотири в Манітобі. Українська преса, казав п. Савула, інформує своїх читачів про усякі політичні справи і дискусії.

За доказ льояльности Українців, підчеркнув п. Савула, до їх прибраної вітчини є це, що тисячі молодих хлопців вписалося до канадійської армії не признаючись що вони Українці з боязни перед тим, що не будуть приняті до війська. Вони отже записувалися як Росіяни або Поляки. За державну зраду не був покараний в Канаді ані один Українець.

Звернувши свою мову на освітну сторону Українців п. Савула сказав, що Українці на останнім полю роблять великий поступ. Нині сотки українських студентів на ріжних високих школах в цілій Домінії. Велике число Українців мають університетські степені такі як: B. A., A., M. A., M. D., L. L. B., B. Sc., B. Pharm. В Алберті, Саскачевані, Манітобі і Онтеріо є українські адвокати, лікарі-хірурги, дентисти, аптикарі, цівільні інжініри. В цих самих провінціях є не не менше як 300 кваліфікованих українських учителів, не згадуючи про склепарів, бухгальтерів, механіків, промисловців. Кінчаючи свою промову п. Савула сказав, що на українських кольоніях є найгарніщі публичні школи; Українці мають сотки Народних Домів в яких відбувають публичні мітінги, івдчити, представлення, забави і инші соціяльні активности.

Взагалі п. Савула представив Українців перед англійською публикою як дуже діяльних горожан Канади і за це п. Савулі належиться щира подяка.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЯНҐСТАВН, О. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 140, повідомляє своїх членів, що мітинг мав відбутися 19. квітня, але на сей день випадають Великодні Свята. Длятого мітинг відбудеся 26. квітня. Прошу аби всі члени явились на сей мітинг і вирівнали свої належитости. — Іван Кравець, секр.

Безсонність.

Отже ваша жінка нездужає на безсонність? То мусить бути дуже прикре.

— Самособою, скільки разів приходжу до дому в ночі, то вона все ще не спить.

ЛИСТ З ДУСАНОВА, ГАЛИЧИНА.

Дорогі Родимці!

Лист від Вас Рада кШільна місцева одержала, за ро сердечно вже з гори дякує Вам за обіцяну поміч що до будови Школи в Дусанові.

Донести Вам мусим, що Школа в Дусанові муситься будувати, бо немаєм на разі жодної і тимчасово діти вчаться в нанятім будинку Читальні Просвіти, котрі і тут не поміститься, а більше домів на школу нема відповідник, так щоб винаймати. Чекати заким хтось нас до того спонукає годі. Дятого задумалисьмо самі власними силами приступити до будови нової школи. А що се кошт великий то се нас не страшить. Віримо в свої сили і поміч від Вас Дорогих Родимців і на разі заміряємо розпочати так важне діло. А що сама цегла на будинок шкільний малаби грубо коштувати як би її спровадити, головно достава, то ми задумали собі самі цеглу випалити з власного матеріялу і на власнім грунті і в тій цили закладаем цегольню на своїм пасовиску, званім за вертебом, там під полем званим за лісом. Цегольня та як би тілько впровадити її в рух, то думаем, буде не зла річ, бо нетілько може придатися до будови школи і церкви, що також нас не мине, але також буде служити і для поєдинчих господарів, де можуть в кождій хвили дістати собі доброї цегли таним коштом на будову господарських будинків. Думаем, що і для Вас як би хтось повернув до краю, вона булаб корисною. Отож просимо, зарівно уряд громадський як і Рада кШільна місцева, не забути о нашім ділі заміренім та подати се до відома всім нашим браттям і сестрам перебуваючим в Америці, не тільки тим, що в Ню Йорку, о скілько Вам вони суть знані.

За поміч Вашу вже згори дякуем і шлемо Спасибіг стократно та желаемо всім найліпшого поводження і добра. Дай Боже, щоби Ви, повернувшися до краю, побачили здвигнену нашу школу і церков, в чім ціла наша надія і будучність.

ЗА РАДУ ШКІЛЬНУ МІСЦЕВУ:
Никола Расяк, предсідатель.

ЗА УРЯД ГРОМАДИ:
Ян олембйовський, начальник.

Дорогі Родимці села Дусанова!

Повисше наведений лист, прибув зі старого краю, села Дусанова на руки Івана Дерев'яного.

В тій мірі, що ми Нюйорчани вже від якогось часу інтересуемося сею справою, як рівнож вибрали місцевий комітет, до котрого увійшли слідуючі громадяни: Іван Деревляний, голова; Григорій Прийма, заст.; Іван Василиків, кас.; Михайло Боднар, секр., котрий занимаєсь збірками, і до сего часу зібрав 150 долярів.

Жертвували слідуючі: Василь Расяк $25.00; Іван Деревляний, Михайло Боднар і Григорій Прийма по $15.00; Іван Василиків, Михайло Даліовський, Іван Пастух, Михайло Москаль, Василь Пастух, Никола Івасюта і Василь Расяк по $10.00; Теодор Панчишин і Максим Олексів по $5.00.

Дорогі Браття, як відомо нам усім, вже від якогось часу Школа в селі Дусанові впрост так сказати коморує. Ще перед війною громада купила відповідний пляц на школу, і думали в найкоротшім часі приступити до будови. Відтак захопила війна і перепинила усе їх замірене діло. І так осталось до нинішного часу. Днесь показалося їм, що годі вже так дальше мучитись без будинку шкільного і за всяку ціну хотять приступити до будови. Сею дорогою звернулись до нас усіх родимців замешкалих тут в Америці, щоби ми допомогли їм в будові школи.

На їх просьбу ми Нюйорчани зібралися на наради дня 8. марта і 22. м. м., складаючісь з 2 4осіб, одноголосно їх просьбу приняли до відома і рішили поспішити з допомогою в будові школи в Дусанові.

В імени наших Братів села Дусанів сей комітет звертаесь до Вас родимці з просьбою не відмовте своїх жертв, а перекажіть оден другому так, щоби в простягу якогось часу ми усі згуртувались в одну громаду і могли поспішити з допомогою в так важнім ділі як будова Рідної Школи. Ми не сміем допустити до занепаду нашої Рідної Школи, а противно повинні двигнути сю діяльність і розширити допомогову акцію на більшу скалю для будови сеї школи. В сім великім ділі повинен кождий находячийся тут в Америці поспішити з своєю жертвою для так важного діла. ай небракне ні одного родимця, котрий би не причинився до сеї жертви, а тим самим до спільної роботи, котру уважаємо за конче потрібну для визволення нашого українського селянсХтва зпід польського ярма. Рівнож сей комітет взяв на себе задачу розповсюднити сю справу межи всіма родимцями села Дусанова і в щирій мірі працювати для повисше наведеної справи. Всякі жертви просяться слати на адресу касієра: Іван Василиків, 580 E. 18th St., New York City. тХо би хотів дістати більші інформації в сій справі, хай пише на адресу секретаря: Михайло Боднар, 532 E. 18th St., New York City.

ЗА МІСЦЕВИЙ КОМІТЕТ:
І. Деревляний, голова; Григ. Прийма, заст.; Ів. Василиків, кас.; Мих. Боднар, секретар.

ДЗВІН.

(Великодне оповідання).

Було се давно, дуже давно! Над чималою рікою, серед родючих піль і лісів густих, розложилося село гарне, чарівне наше вкраїнське село: чистенькі, біленькі хатки в віночках зелених садочків, а по середині на пригорбі старенька деревляна церковця. І не вбоге було село — поля родючі, люде трудящі, тож щедра осінь рік річно наповняла господарські стоги й обороги хлібом святим. Багате було село! Прийшли роки, що хліб зародив на вдивовижу, а ніякий ворог, ні Татаре, ні хтонебудь инший, не нападав і не грабував села й село багатіло тоді, господарські скрині набивалися талярами золотими. От тоді люде стали придумувати над тим, щоб оставити по собі якусь памятку.

А був у селі священиком, старенький, сивий як голуб о. Тимотей. Люде його дуже любили, бо був він добрий і щирий, справжній пастир, що „за вівці свої готов і душу положити." А до того був він уроженець сього села. Тут він родився, виріс і виховався. Його батько, дід, прадід і прапрадід священикували в сім селі й він обняв спадчину по них. То було його родинне село й він усею душею приляг до нього.

І до нього поспішили старші поважні громадяне вечером по роботі за радою в своїй справі. Був чудовий, літний вечір і о. Тимотей прийняв їх під крісла тою липою, що саме вкрилася пахучим жовтавим цвітом. Ним запрошувала старенька липа пильних бжілок, що невсипуще ввихалися над нею, жуміли та збирали солодкий медок. Господарі порозсідалися на лавках і один із них, найповажніший віком заговорив:

— Ми до вас, панотченьку, як до пастиря свого за порадою.

— Спасибі за довіря, — подякував панотець — коли я своєю зможу стати вам у пригоді, то всею душею готов вам служити. А щож се за справа привела вас до мене?

— От так, панотченьку, — говорив сей самий старець — все на світі минається й ми минемося. Минемося ми, діти наші ще будуть нас згадувати, а може ще й внуки, але дальші покоління вже зовсім про нас забудуть. От ми хотілиб, щоби нашим дітям, внукам і правнукам та дальшим поколінням оставити якусь памятку по собі:

— Ги, се добра думка! А якуж саме памятку хотіли би зіставити по собі?

— Із тим власне ми й прийшли до вас, панотченьку, щоби ви порадили нам, яку то памятку придумати би. Ми бажалиб такої, щоби вона все нагадувала нашим потомкам про нас і щоби вони, наші потомки нас із вдячністю згадували.

Задумався о. Тимотей, а по хвилі надуми сказав:

— На мою думку найкрасше, щоби громада справила великий дзвін до церкви. Він перетріває все й усе буде нагадувати нашим потомкам про нас при всякій нагоді й вони, сі наші потомки все згадуватимуть із вдячністю нас за се, що ми їм таку памятку по собі оставили.

Подобалася людям панотцева думка й вони згодилися на неї. Скоро зібрали потрібні гроші, вибрали кількох найповажніщих людей у селі й вислали їх за дзвоном.

Велика була новина в селі, як привезли сього дзвона, велике було свято як посвячували його й імя надавали йому. Всі люде згідно забажали, щоби назвати дзвін іменем їх старенького панотця й назвали його Тимотеем. На сам Великдень уперше почули його голос! Був голосний і гармонійний. Ніде в околиці не було такого дзвона! І радість і втіха й гордість наповняли серця громадян. Всі дякували о. Тимотееви, що таку добру думку піддав їм.

* * *

Минали літа за літами, минали десятки, сотки літ. На могилі о. Титотея й на всіх могилах попадали хрести, а могили порівнялися з землею й слід по них затерся. Не стало й старенької липи на приходстві, не стало церковці старенької На її місце поставили нову, муровану, просторніщу, бо село зросло, людей прибуло. Та дзвін дзвонив дальше в щасливі й у лихі хвилини й нагадував громадянам про їх прадідів, що справили сього дзвона, щоби вдячну память оставити по собі.

Минали літа за літами, минали десятки, сотки літ, аж прийшли наші часи — велика світова війна. Світ увесь загорів страшним полумям кров людська потекла сторіками, багато громадян наложило головами, багато лиха довелося зазнати цьому селу. Та люде не тратили віри, не тратили надії, що все те минеться й настануть красші часи: А піддержував їх віру, їх надію давний переказ, що як довго дзвін цей дзвонити буде, так довго ніяке лихо, ніяке горе, ніяке нещастя не зможе села. Люде вірили в це і віра піддержувала їх на дусі, плекала в них надію.

Та одного дня прийшли до села якісь пани з міста, з уряду й привезли письмо, що треба всі великі дзвони віддати на війну, щоб перелити їх в гарматні стрільна. Правда, було там у письмі, що дзвони, які мають більше як сто літ, мають остати. А на великому дзвоні в селі був рік, коли він вилитий та був поданий кирилицею, а сі пани не вміли кирилиці читати й забрали його.

Посумніли люде в селі. „Аж тепер" говорили вони „все пропало." І всі втратили віру, втратили надію на красші часи, на красшу долю. І справді велике нещастя спало на село. Кілька раз переходила попри село бoева лінія, була страшна стрілянина, вибухла пожежа, майже ціле село згоріло. Де стояла церква й дзвіниця, була тільки купа румовища. Людей багато погибло на війні, а багато вимерло від недуг, від пошестей ріжних. Колись веселе та гарне село посумніло.

Аж наспів Великдень. Невеселий був він, невеселий, бо навіть не було кому паски посвятити. Ні їх священика не було дома, ні в сусідних селах далеко-широко не було священиків.

Та старим звичаем люде посходилися на цвинтарі. День був гарний, погода чудова. Люде порозсідалися то тут то там гуртками та розмовляли про давні щасливі часи. Сумні, дуже сумні сиділи вони — не радувало, не тішило їх ні сонячко Боже, що так ясно світило, ні це свято велике, рокове. Ні, ще більшого жалю завдавало їм.

На румовищі, де стояла дзвіниця, гралася купка дітей. Вони одні не сумували, а щебетали весело, тішилися сонцем погодою. Кількох із дітей узялося порпати в румовищі. Нараз попали на щось тверде, на якесь залізо. Стали добувати його. „Серце з дзвона!" кричали.

Саме на сю хвилю надійшов старий дзвонар Тимко. Йшов поглянути на те місце де стояла дзвіниця, в якій він стільки літ дзвонив — ішов подумати, посумувати там. І почув оклик дітей. Підійшов до них поглянув. І нараз в одній хвилині розяснилося йому лице, радість засяла на ньому.

— Ай, се серце з старого дзвона — викликнув він і забрав його від дітей та побіг між людей. — Серце, серце з старого дзвона найшлося! — кликав розрадуваний.

Люде обступили його, стали приглядатися. Справді це серце з старого дзвона. І на їх лицях заясніла радість.

— Нема старого дзвона, та його серце є в нас! — тішилися вони. І нова віра, нова надія вступила в них. Вони вірили, що все минеться й настануть кращі часи.

— Ми дзвін справимо новий, а серце дамо з старого дзвона! — говорили вони.

Гарний, радісний Великдень мало село, хоч без відправи, без свячення пасок. І здавалося їм усім, що духи їх предків, що справили цього дзвона, радіють враз із ними й враз із ними вітають велике рокове свято радісним: Христос воскрес, Христос воскрес!

АНТІН ЛОТОЦЬКИЙ.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ „СОКОЛА БАТЬКА" У ЛЬВОВІ.

відбулися дня 7. березня 1925 р. під проводом голови дир. Заячківського. Відкриваючи збори, голова згадав про смерть члена „Сокола" М. Міхновського, адвоката з Харкова, якого память присутні вшанували, встаючи з місць. Потім розповів коротко, як починаючи від 1922 р. „Сокіл" потрохи відновляв свою діяльність. Головною журбою „Сокола" було розширення майдану, дорогою закупна нових уділів.

Потім вислухали збори звітів секцій. По провіренню членства, усталено число членів на 507. Залягаючі повинні заплатити по 2 зол. і біжучі вкладки яких висота для дійсних членів 1 зол. місячно а для учеників 50 сот., з тим, що й ще може бути обнижена. На підставі принятих змін статута, члени основателі платять одноразово 100 зол. а члени спомагаючі 6 зол.

Руханкова секція мала 10 відділів у яких вправляло 493 руховиків і руховичок. Прилюдних виступів було 2: дня 1. червня 1924 фестин на площі „Сокола" з вправами і річний руханковий попис у „Народнім Домі", де до вправ станулo 64 руховиків.

Організаційна секція відновляла філії і давала поради, штуркала усіх на право і ліво, щоб рухались, але не могла перешкодити тому, що всевидяче „око" таки позакривало багато філій по селах і місточках та не дає їм дихати.

Збори висловили щиру подяку виділови за успішну працю.

В доповняючім виборі на підставі статута ввійшло до старшини багато нових людий, енергічних, знаних спортовців або заслужених для українського спорту.

Є надія, що новий виділ поведе всебічно працю в товаристві.

Сьогорічні Загальні Збори „Сокола-Батька" пройшли мляво, як нікотрі може дотеперішних. На 507 фіктивних і 200 дійсних членів „Сокола" у самому Львові на збори прийшло не цілої пів сотки, з провінції не приїхав буквально ніхто, а з 50 філій ледво 8 прислали звіт. І не знати, чим властиво наші люди цікавляться. Руханка чомусь занедбана, хоча організація і праця на тім полі найвдячнійша, а успіхи найтреалійші. Звалювати все на тяжкі часи, а самому спати—таки не годиться, бо як ті часи нас дійсно звалятьcя, то знов готові ми запізно пробудитися.

В праці „Сокола" помітні два домінуючі напрямки: 1) поширення майдану через закупно нових уділів і вивінування його, 2) розбудження філій. Обі ті справи мають загально краеве значіння, але ціль може бути осягнена лише при усильній співпраці всього краю, всіх, що спочувають піднеслій ідеї руханки. Сам виділ не може дати усьому ради.

Т. Ф.